

Törvényjavaslat,

az egységes elméleti jogi államvizsgálat tárgyában.

1. §.

Az eddig fennállott jogtudományi és államtudományi államvizsgálatok, továbbá a jogtudományi és államtudományi doktori szigorlatok, mint a gyakorlati jogi, illetve közigazgatási pályákra előfeltételül szabott minősítő vizsgálatok megszűnven, ezek helyett az elméleti jogi államvizsgálat létesítettik.

2. §.

Az elméleti jogi államvizsgálat annak igazolására szolgál, hogy a jelölt mily eredménnyel tanulmányozta megelőző jogi tanfolyama alatt összeségében a jog- és államtudományokat, milyen eredménnyel hatolt be a jogi viszonyok lényegébe és szervi kapcsolatába, egyszóval, hogy a jövő gyakorlati életpályához szükséges elméleti készültséget összeségében megszerezte-e?

3. §.

A vizsgálat két szóbeli és egy írásbeli vizsgálatból áll, melyeknek tárgyait és rendjét a vallás- és közoktatásügyi minister az igazságügyi és belügyi ministerekkel egyetértőleg állapítja meg.

Ugyanő szabályozza részletesen a vizsgálati eljárást, és a vizsgálatra bocsátás előtt elvégzendő tanulmányokat.

4. §.

Elméleti jogi államvizsgálati bizottság mindkét egyetem és mindazon jogakadémiák székhelyein állítandó fel, melyek addig is, míg a felsőbb iskolák iránt törvény fog intézkedni, — a vallás- és közoktatásügyi minister előtt igazolják azt, hogy a joghallgatókra nézve kötelező tantárgyakat a megszabott óraszámban, legalább nyolcz, az illető szakra egyetemi magántanárul képesített tanár által tanítják. A már alkalmazva levő tanerőkre nézve a vallás- és közoktatásügyi minister átmeneti kedvezményt nyujthat.

A vizsgálati bizottság tagjait a vallás- és közoktatásügyi minister nevezi ki és pedig felerészben a jogtanárok közül, felerészben pedig az igazságügyi és belügyi ministerek kijelölése alapján a bírák, ügyvédek, hivatalnokok és más szakférfiak közül. A bizottság elnökeit és másodelnökeit a vallás- és közoktatásügyi minister az előbb nevezett ministerekkel egyetértőleg nevezi ki.

5. §.

A vizsgálati bizottsági tagok a rendeletileg megszabandó vizsgálati díjakra, s a mennyiben nem laknak a bizottságnak székhelyén, utiköltségekre és napidíjakra is tarthatnak igényt, mely utóbbiaknak fedezéséről a közoktatásügyi tárca gondoskodik.

6. §.

Az átmeneti intézkedéseknek rendeleti uton való megtételére, ugyszintén a jelenlegi jogtudományi és államtudományi doktori fokozat minősítő hatályának átmenetileg, addig, míg a jogi doktori szigorlatok tisztán tudományos irányban ujja szerveztetnének, azonban a jelen törvény hatályba léptétől számítandó legfeljebb két éven át, rendeleti uton való fentartására a vallás- és közoktatásügyi minister felhatalmaztatik.

7. §.

Az 1883. évi I. törvényezikk mindazon szakaszai, melyek minősítő feltételül az államtudományi vagy jogtudományi államvizsgálatot, illetőleg doktori fokozatot szabják meg, oda módosittatnak, hogy ezen vizsgálatok helyett ezentúl a jogi államvizsgálatnak letétele lesz megkövetelendő.

Azokra nézve azonban, kik a 6. §-ban említett rendeletben megszabandó határidőig az eddigi államvizsgálatokat leteszik, illetőleg a doktori fokozatot megszerzik, ezeknek minősítő hatálya továbbra is fentartatik.

8. §.

A jelen törvény végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi minister bizatik meg.
Budapest, 1893. évi december hó 12-én.

*Gróf Csáky Albin s. k.,
vallás- és közoktatásügyi minister.*

Indokolás,

„az egységes elméleti jogi államvizsgálat tárgyában“ szóló
törvényjavaslathoz.

Az elméleti jogi képzettségnek igazolásául jelenleg a jogtudományi és államtudományi doktori szigorlatok, a gyakorlati jogi és közigazgatási pályákra minősítő előfeltételül pedig fennálló törvényeink szerint ezek és az 1883-iki jogi tanulmányi és vizsgálati rendszerrel meghozott, illetőleg átalakított jogtudományi és államtudományi államvizsgálatok szolgálnak.

A tapasztalat azt mutatta, hogy a doktori szigorlatok kettős rendeltetésök folytán egyiknek sem képesek tökéletesen megfelelni, s az a körülmény, hogy a gyakorlati, minősítő vizsgálatokul is elismertettek, maguk után vontak magasabb, tisztán tudományos színvonaluknak alább szállását, egyuttal pedig oka lett annak is, hogy a budapesti egyetem jog- és államtudományi karán a hallgatóságnak közoktatásügyi tekintetben káros túltömöttsége, illetve helyesebben a tanároknak a szigorlatok és vizsgálatok által való túlságos elfoglaltsága állott elő.

Viszont a mostani jogtudományi és államtudományi államvizsgálatok mai szervezetökben kitűzött céljuknak szintén nem feleltek meg teljesen, hanem egyrészt szigorításuk, másrészt megfelelő átalakításuk szükségességnek mutatkozott.

Gondoskodni kellett ennél fogva egy, a gyakorlati jogi, illetve közigazgatási pályákra elméleti előfeltételül szolgáló, s a modern követeléseknek megfelelő szigorú elméleti jogi államvizsgálatnak létesítéséről, ennek meghozása után pedig a jogtudományi és államtudományi szigorlatoknak tisztán tudományos jellegükbe való visszahelyezéséről.

Ezen elméleti jogi államvizsgálatnak szervezésénél figyelemmel voltam arra, a szakférfiak által egyértelműleg hangoztatott tapasztalatra is, hogy a jogtudományoknak és az államtudományoknak 1874-ben történt elkülönítése, — mely gyakorlati teljes alkalmazást az 1883. évi I. törvénycikkkel nyert — főképen a gyakorlati jogi készségekre és minősítésre tekintettel olyképp, hogy tudniillik külön államtudományi és külön jogtudományi államvizsgálat állván fenn, az előbbi a szorosabb értelemben vett közigazgatási szakra, az utóbbi pedig az igazságügyi szakra képesítsen, hátrányosnak mutatkozott és egyoldalú, tehát hiányos képzettségre vezetett.

Ennél fogva ez a törvényjavaslat a létesítendő elméleti jogi államvizsgálatot egységesnek tervezi, olyképp, hogy az államvizsgálatnak tárgyai közé ugy az eddigi jogtudományi, mint az államtudományi államvizsgálatnak legfontosabb tárgyai felvéssenek, s így az új államvizsgálat

az államvizsgálat tárgyai közé az államvizsgálat tárgyait

képesítsen egyaránt mindarra, mire törvényeink szerint az imént felsorolt mindkét államvizsgálat minősültséget adott.

Az egységes jogi államvizsgálat két szóbeli és egy írásbeli vizsgálatból álland, s az előbbieken a vizsgálati tárgyak olyképen fognak csoportosittatni, hogy az első szóbeli vizsgálatnak tárgyait az anyagi jogok, a másodikét pedig az alaki jogok képezzék.

A mi ezen államvizsgálat bizottságainak székhelyeit illeti, tekintettel kellett lennem arra, hogy mai nap fennálló jogiskoláink mindegyike abba a helyzetbe juthasson, hogy a maga végzett hallgatóit helyben vizsgálthassa meg, mert hisz oly jogiskola, a mely mellett az ezentúl kizárólagos és egyetemes képesítést nyújtó államvizsgálat le nem tehető, fenmaradásra alig számíthat.

Ez okból a törvényjavaslatban a székhelyek megállapítva nincsenek s az igazságügy-minister ural egyetértőleg még ambuláns vizsgáló biztosok alkalmazásával is lehetővé akarom tenni azt, hogy kisebb jogakadémiai székhelyeken se hiányozzanak a vizsgáló bizottság teljességéhez szükséges kiváló gyakorlati szakférfiak.

Ámde másrészt tekintettel arra a magas elméleti jogi képzettségre, melyet ezen vizsgálat megkíván és elbírál, szükségesnek tartottam megszabni azokat a feltételeket, a melyeket a jogiskolának — tanárai száma és minősültsége tekintetében — teljesítenie kell, hogy oldala mellett államvizsgálati bizottság állíthatassék fel.

Ennek a feltételnek kiszabása bizonyára üdvös hatással lesz a jogakadémiák ambíciójának sarkalására, s így a jogi szakoktatás színvonalának emelésére is.

Ezen elméleti jogi államvizsgálat, elméleti jogi minősültség dolgában — miként fentebb már jeleztem — úgy a mostani jogtudományi és államtudományi szigorlatoknak, mint a jelenlegi államvizsgálatoknak helyébe lépén, annak meghozásakor természetesen mindazon törvényeknek módosítása is szükséges, melyek az említett szigorlatokat és államvizsgálatokat minősítő jelleggel látták el. — Ezen törvényeink közül czélszerűnek látszott a köztisztviselők minősítéséről szóló, s így a közszolgálat legkülönözőbb ágaira kiterjedő 1883. évi I. törvényeziknek módosítását, a ministerium hozzájárulásával, már ebben a törvényjavaslatban kimondani, többi idevágó partiális törvényeinknek módosítása iránt azonban az illető minister urak külön javaslatokat fognak benyújtani.

Végül még jeleznem kell, hogy ezen egységes elméleti jogi államvizsgának megalkotása természetesen magától fogja vonni azt, hogy egyrészt a szigorlatok eredeti, tisztán tudományos jellegüknek visszaállítása végett szabályrendeletileg átalakíttassanak, másrészt pedig az egész jelenlegi jogi tanulmányi rendszer is megfelelően reformáltassék.

Budapesten, 1893. évi december hó 12-én.

Gróf Csáky Albin s. k.,
vallás- és közoktatásügyi minister.